

YÜKSELME DÖNEMİ

FETİH VE FATİH

FATİH SULTAN MEHMET Kimdir? 1451- 1481

Küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim almıştır. “**Avni**” lakabıyla şiirler yazacak kadar edebiyat bilgisine, topların tasarımını yapacak kadar matematik ve **mühendislik** bilgisine sahiptir. Ayrıca Fatih’in padişah olduktan sonra da çeşitli ilimleri tahsil için hoca tayin edip her gün belli saatte ders dinlediği söylenir. **Farsça, Arapça, Yunanca, Sırpça, Slavca ve İtalyancayı** öğrendiği bilinmektedir. Fatih in yetişmesinde hocası **Akşemseddin** ‘ın rolü büyüktür

Şekil 3. Dr. Mervat Örs (Nispet Coşkun, İstanbul'un Fethi)

Harita 2.4: II. Murad Dönemi Osmanlı Devleti Toprakları (1421-1451)

İSTANBUL UN FETHİ 29 Mayıs 1453

Fethin Sebepleri

Dini Sebep: Hz. Muhammed'in "Konstantinopolis (İstanbul) bir gün mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden asker ne güzel asker, onu fetheden komutan ne büyük komutandır." hadisi de tüm Müslümanların hayalini süslüyordu.

Siyasî sebepler: - Osmanlının Asya ve Avrupa toprakları arasındaki bütünlüğünü engelleyen İstanbul'un alınması gerekiyordu.

- Bizans, haçlıları Osmanlı'ya karşı kışkırtıyordu
- Bizans Anadolu beyliklerini Osmanlıya kışkırtıyor. Şehzadeleri taht kavgasına teşvik ediyordu

Ekonomik Sebep : İstanbul önemli ticaret yollarının üzerinde bulunması nedeniyle ekonomik açıdan da önemliydi.

İstanbul'un Fethi İçin Yapılan Hazırlıklar

Görsel 2.10: Rumeli Hisarı

Görsel 2.11: Havan Topları

Görsel 2.12: Şâhi Topları (Temsilî)

Görsel 2.13: Mancınıkların Hazırlanması (Temsilî)

Fatih Sultan Mehmed'in fetih için yaptığı tüm hazırlıklar yaşamış olduğu çağın bilim ve teknolojisinden de faydalandığını göstermektedir. Bu teknolojinin de yardımıyla II. Mehmed 54 gün içerisinde geçilmez sanılan surları yıkıp fethi gerçekleştirmiştir.

İstanbul'un Fethinin Türk Tarihini Etkileyen Sonuçları

- Anadolu ve Rumeli arasındaki toprak bütünlüğü sağlandı.(**siyasi kazanım /toprak bütünlüğü**)
- Başkent Edirne'den İstanbul'a taşındı.
- Osmanlı Devleti Kuruluş Dönemi'ni tamamladı, Yükselme Dönemi'ne geçti, imparatorluk aşamasına ulaştı.
- Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.(**dini ve siyasi kazanım**)
- Karadeniz ticareti Osmanlıların eline geçti.(**ekonomik kazanım**)
- II. Mehmet "Fatih" unvanını aldı.
- Avrupalıların Türkleri Balkanlardan çıkarma umutları kalmadı.
Osmanlıların Avrupa'daki ilerlemeleri kolaylaştı.(**askerî ve siyasi kazanım**)

İstanbul'un Fethinin Dünya Tarihini Etkileyen Sonuçları

- Asya ile Avrupa arasındaki önemli kara ve deniz ticaret yolları, İstanbul Boğazı ve Karadeniz ticaret yolu Osmanlıların denetimine geçti. Bu durum Avrupalıların **Coğrafi Keşifleri** başlatmalarında etkili oldu.,(**ekonomik**)
- Bizans İmparatorluğu (Doğu Roma İmp.) yıkıldı.(**siyasi**)
- İstanbul'dan kaçan bilginler İtalya'ya gitmişler, bu da **Rönesans** ve **Reform** hareketlerine zemin hazırladı.(**kültürel**)
- Kale ve surların topraklarla yıkılabileceği anlaşıldı, bu durum Avrupa'da **feodalitenin (derebeyliğin)** zayıflamasında ve krallıkların güçlenmesinde etkili oldu.(**Siyasi**)
- Venedik-Ceneviz ticareti olumsuz yönde etkilendi.(**ekonomik**)
- Ortaçağ sona erdi, Yeniçağ başladı.

Fatih in Diğer Fetihleri

- Trabzon Rum İmparatorluğu nun fethi 1461 (**Gaza ve Cihad politikası**)
- Otlukbeli Savaşı Akkoyunlu Türk devletinin yenilmesi **1473**
- Karamanoğullarının fethi (**Anadolu siyasi birliği politikası**) 1487
- Karadeniz'in Türk gölü haline getirilmesi (**Donanma faaliyetleri / Trabzon'un Sinop'un Amasra'nın Kırımın fethi**)

Doğunun Fatihi : **YAVUZ SULTAN SELİM 1512 -1520**

- ✓ Yavuz , padişahlığı hayatta olan babası 2. Beyazıt'tan devralmıştır
- ✓ Avrupa'ya yani batıya hiç sefer düzenlememiş bütün fetihlerini **Türk-İslam politikası hedefiyle** doğu ve güney bölgelere yöneltmiştir

Yavuz sultan Selim Dönemi

- ✓ Yavuz Sultan Selim, **Çaldıran Savaşı'nda** (1514) Safevî Devleti'nin hükümdarı Şah İsmail'i yenerek Safevilerin Anadolu üzerindeki baskısını ortadan kaldırmıştır.
- ✓ Turnadağ Savaşı (1515) ile Dulkadiroğlu Beyliği'ni ortadan kaldırmıştır. Böylece **Anadolu'da Türk birliği kesin olarak sağlanmıştır.**
- ✓ Mercidabık (1516) ve Ridaniye Savaşları (1517) ile Memluk Devleti'ni ortadan kaldırarak Osmanlı topraklarını Afrika Kıtası'na kadar genişletmiştir. Bu fetihler sonrasında:

- Suriye Filistin Mısır fethedildi (**Siyasi**)
- Halifelik Osmanlıya geçti (**İslam aleminin liderliği**)
- Baharat ticaret yolu Osmanlıya geçti (**ekonomik kazanım**)
- Kutsal şehirler Mekke ve Medine Osmanlıya geçti (**Siyasi /dini**)

8 yıllık kısa saltanat süresinde Osmanlı topraklarını yaklaşık 3 kat büyötmeyi başarmış ve oğlu Kanuni'ye zengin bir devlet bırakmıştır

Bilgi Notu

Yavuz Sultan Selim Mısır Seferi sırasında Kahire'ye ulaşır. Burada okunan cuma hutbesinde kendisi için "Mekke ve Medine'nin hâkimi" anlamına gelen "Hâkimü'l Hameyn" unvanının kullanıldığını duyar. Bunun üzerine müdahale ederek "Mekke ve Medine'ye hizmet eden" anlamına gelen "**Hâdimü'l Hameyn**" ünvanının kullanılmasını ister.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ 1520/1566

- Osmanlı Devleti'nde 46 yıl ile en uzun süre tahtta kalan padişah'tır
- Döneminde Osmanlı Devleti hem doğuda hem de batıda güçlü bir konuma geldi.
- Belgrat onun zamanında alındı (1521).
- **Mohaç Savaşı'nda** Macarları yenerek **Orta Avrupa'da** Osmanlı hâkimiyetini pekiştirdi (1526).
- Fransa Kralı I. François'yı (Fransuva) destekleyerek bazı ayrıcalıklar (kapitülasyonlar) verdi.
- Viyana kuşatıldı ancak ağır kış şartlarının da etkisiyle sonuç alamadı (1529).
- Doğuda İran'a karşı üç sefer düzenledi.
- Döneminde denizlerde de önemli gelişmeler yaşandı. **Akdeniz'de** hâkimiyeti sağlamak için önemli olan **Rodos** Adası alındı (1522).
- Barbaros Hayreddin Paşa **Preveze Deniz Savaşı'nda** (1538) haçlı donanmasını yenerek **Akdeniz'de** üstünlüğün Osmanlı Devleti'ne geçmesini sağladı.

Denizlerdeki Fetihler (Donanma Alanında Siyasi Gelişmeler)

Orhan Bey zamanında **Karesioğulları** Beyliğı'nin Osmanlı Devleti'ne bağlanması ile denizcilik faaliyetleri başlamıştır. Osmanlı Devleti ilk **donanmaya** Orhan Bey Dönemi'nde sahip olmuş, ilk **tersane** I. Beyazid tarafından Gelibolu'da yaptırılmıştır. Osmanlı Devleti Akdeniz ve Karadeniz hâkimiyeti için Venedik ve Cenevizlilerle mücadele etmiştir.

Karadeniz'in Türk Gölü Haline Getirilmesi

Ege Denizi'nde güvenlik sağlandıktan sonra İstanbul'dan başlayarak doğuya doğru Karadeniz'in Anadolu kıyıları ele geçirilmiştir. **İSTANBUL**, **SİNOP**, **AMASRA**, **TRABZON** ve Kuzeyde stratejik önemi olan **Kırım Yarımadası'nın** alınması ile Fatih döneminde Karadeniz Osmanlı Devleti'nin denetimine girmiştir.

Harita 2.5: Osmanlı Devleti'nin Karadeniz Kıyı Fetihleri (1459-1484)

Akdeniz’de Hâkimiyet

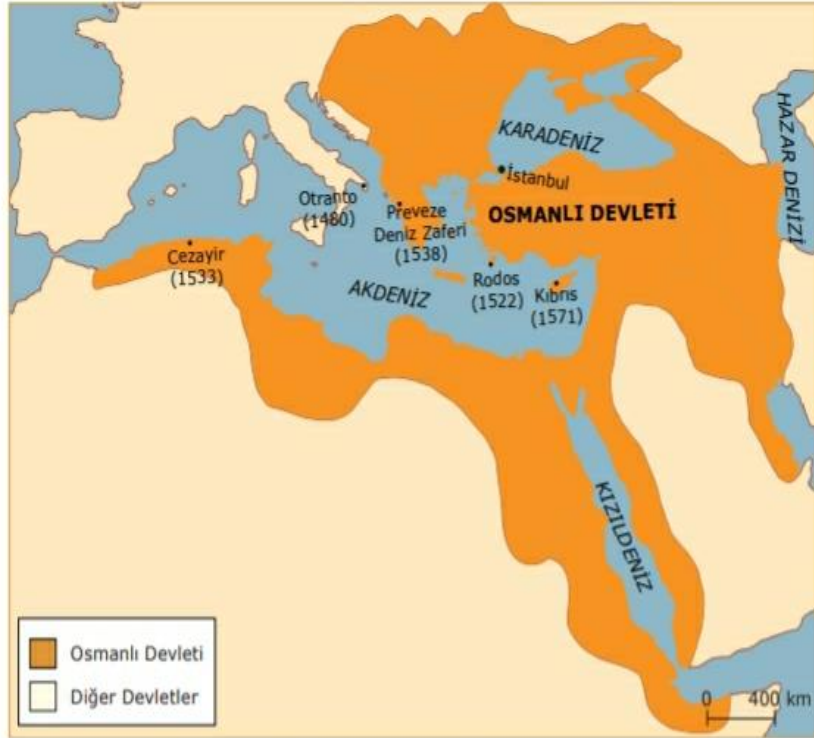
Kanuni Sultan Süleyman Dönemi **Akdeniz’de** Osmanlı Devleti’nin hâkimiyet kurduğu dönemdir.

Barbaros Hayreddin Paşa’nın haçlı donanmasına karşı kazandığı **1538 Preveze Deniz Savaşı**

Osmanlı Devleti’ni karada olduğu gibi denizlerde de en büyük devletlerden birisi hâline getirmiştir.

Akdeniz egemenliği ile ilgili fetihler :

- Rodos adasının fethi 1522
- Cezayir ‘ın alınışı 1533
- 1538 Preveze deniz savaşı
- 1571 Kıbrıs’ın fethi
- Girit adasının fethi 1669

Harita 2.6: Osmanlı Devleti’nin Akdeniz Hâkimiyeti (1480-1571)

KIBRISIN FETHİNİN ÖNEMİ

Kıbrıs'ın fethi Akdeniz'in doğusunun güvenliği için oldukça önemliydi. Osmanlı 1571 yılında adayı fethetti. Kıbrıs'ın fethinden sonra Papa'nın çağrısı ile toplanan **Haçlı** donanması **İnebahtı Deniz Savaşı'nda** Osmanlı donanmasını mağlup etti (1571). Bu sırada İstanbul'da bulunan Venedik Elçisi Barbaro'ya Veziriazam Sokullu Mehmet Paşa Kıbrıs'ın önemini anlatan şu sözü söylemiştir: “**Biz sizden Kıbrıs Adası'nı alarak kolunuzu kestik. Siz ise donanmamızı mağlûp etmekle sakalımızı tıraş etmiş oldunuz. Kesilmiş kol yerine gelmez lâkin tıraş edilmiş sakal daha gür olarak çıkar**”. Sokullu Mehmet Paşa'nın dediği gibi kısa bir süre sonra Osmanlı Donanması yeniden inşa edilerek tekrar Akdeniz'in en önemli gücü hâline geldi.

DONANMADA DURAKLAMA VE GERİLEME YILLARI

- Girit adasının fethi 1645 yılında başlayıp 1669 yılına dek sürmüştür. (

Girit'in fethinin 24 yıl sürmesi donanma ve askeri gücümüzün zayıfladığını gösterir)

- 1770 Osmanlı donanması, **Çeşme Baskını** sonucunda Rus ordusu tarafından **yakılmıştır**.

- 1827 **Navarin Baskını** ile donanmamız **Rus** , İngiliz ve Fransızlarca **yakılmıştır**

- 1870 **Sinop baskını** ile donanmamız **Ruslar** tarafından **yakılmıştır**.

(**Son üç olay donanmamızın gerilediğini Karadeniz egemenliği için Ruslarla mücadele edildiğini gösterir)**

Barbaros Hayreddin Paşa kimdir

Hayreddin Paşa'ya sakalının rengi nedeniyle Avrupalılar "Kızıl Sakallı" anlamına gelen "Barbaros" unvanını vermişlerdir. Bir gemi ile başladığı denizcilikte zamanla Akdeniz'de önemli bir deniz gücü hâline geldi ve Cezayir'i ele geçirdi. Yavuz Sultan Selim'in Dönemi'nde gönüllü olarak Osmanlı'ya katıldı ve **Cezayir**, Osmanlı toprağı oldu. Kanuni Sultan Süleyman onu İstanbul'a çağırarak donanma komutanı (**Kaptan-ı Derya**) yaptı. En büyük başarısı haçlı donanmasına karşı kazandığı Preveze Deniz Zaferi'dir.

İSTİMALET POLİTİKASI

Osmanlı Devleti fethedilen topraklarda kalıcı olmak için "İstimâlet politikası" uygulamıştır. Bu politikanın amacı fethedilen topraklardaki insanların devlete olan bağlılıklarını güçlendirmektir. Osmanlı Devleti bir yandan fetihleri gerçekleştirirken bir yandan da istimâlet politikası ile farklı millet ve kültürleri bir arada yaşatmayı başarmıştır.

İstimâlet Siyaseti Dört Aşamada Gerçekleşmiştir:

- 01** Fetih öncesi hazırlık
- 02** Fetih sonrası halkın alıştırılması
- 03** Adil yönetim anlayışı
- 04** Halka tanınan din, dil ve kültürel özgürlükler

Osmanlı'da Millet Sistemi

Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde farklı ırklara ve dinî inançlara sahip insanlar yaşamıştır. Osmanlı Devleti'ndeki bu **çok kültürlülük**, Osmanlı millet sisteminin de temelini oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nde devlet ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerde **etnik** köken ya da **ırk** değil **din** esas alınmıştır.

